

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

Методичні рекомендації з дисципліни

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Київ – 2021

УДК 327.94 (100) (075.8)

Методичні рекомендації укладені у відповідності з новими навчальними планами та програмами гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України, що затверджені для спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», а також повністю враховує вимоги модульно-рейтингової системи навчання студентів та компетентнісного підходу.

Рекомендовано до видання вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 3 від 23.11.2020р.).

Рецензенти:

Ладиченко Тетяна Вячеславівна, кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри методики навчання суспільних дисциплін та гендерної освіти Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова

Білан Сергій Олексійович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і суспільних наук Національного університету біоресурсів і природокористування України

Упорядник: кандидат історичних наук, доцент **Кравченко Наталія Борисівна**

Навчально-методичне видання
Сучасні тенденції міжнародних відносин
для підготовки бакалаврів
галузі знань 29 – «Міжнародні відносини»
спеціальності 291- «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
у вищих закладах освіти

Упорядник: КРАВЧЕНКО Наталія Борисівна

Видання друкується в авторській редакції

Підписано до друку 18.01.2021р. Формат 60x84 1/16

Ум. друк. арк. 3,4 Обл.-вид. арк.

Наклад 100 пр.

Зам. № ...

Видавець і виготовлювач Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, 03041, вул. Героїв Оборони, 15.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 4097 від 17.06.2011

ЗМІСТ

Вступ	4
Організація навчального процесу	5
Тематичний лекційний план з дисципліни	5
Змістовий модуль 1.	5
Змістовий модуль 2.	5
Організація та методика підготовки до семінарських занять	7
Методичні рекомендації	7
Теми та плани семінарських занять	8
Змістовий модуль 1.....	8
Контрольні питання до модуля 1.....	14
Змістовий модуль 2.....	15
Контрольні питання до модуля 2.....	21
Критерії оцінювання знань студентів з дисципліни.....	22
Зразки контрольних питань та тестових завдань	25
Методичні поради щодо написання та оформлення курсової роботи.....	29
Критерії оцінювання курсової роботи.....	40
Тематика курсових робіт.....	42
Загальний список рекомендованих джерел і літератури	47
Словник-довідник.....	52

ВСТУП

Сучасний етап міжнародних відносин характеризується стрімкістю змін, руйнується стара система міжнародних відносин, еволюціонують нові тенденції у міжнародній сфері.

Метою вивчення дисципліни «Сучасні тенденції міжнародних відносин» є: засвоєння основних понять, категорій та принципів сучасних тенденцій міжнародних відносин, вивчення теоретичних та методологічних питань сучасних тенденцій міжнародних відносин, що дає можливість закласти фундамент для вивчення основ дисциплін спеціальності.

Курс виходить з необхідності розв'язання таких **завдань**:

- використання новітніх здобутків суспільних наук у викладанні дисципліни;
- забезпечення реалізації в навчальному процесі принципів історизму і об'єктивності в оцінці сучасних тенденцій міжнародних відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- основні теоретичні положення, важливі вузлові проблеми усіх тем програми;
- основні поняття, категорії та принципи, на яких будуються сучасні міжнародні відносини; загальні проблеми сучасних міжнародних відносин;
- добре орієнтуватись в наукових джерелах і новітній науковій літературі;

Вміти:

- орієнтуватися у сучасних тенденціях міжнародних відносин;
- синтезувати набуті знання у відповідне світосприйняття та високу міжнародну культуру;
- аналізувати проблемні положення міжнародних відносин на сучасному етапі;
- приймати практичні рішення з питань, базуючись на знанні сучасних тенденцій міжнародних відносин;
- формувати власну наукову позицію в оцінках сучасних тенденцій міжнародних відносин.

Тріада «знання-уміння-навички», інтегруючись у єдиний комплекс, формує професійну компетентність майбутнього фахівця.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМАТИЧНИЙ ЛЕКЦІЙНИЙ ПЛАН З ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН» (орієнтовний розподіл навчального часу)

Змістовий модуль I

Лекційне заняття 1. Багатополарність світу (2 години). Від біполярності до поліцентризму. Багатополарність як нова геополітична модель світу. Основні характеристики багатополарності світу.

Лекційне заняття 2. Світовий тероризм (2 години). Світовий тероризм: витоки, суть, характерні особливості. Форми і прояви тероризму. Міжнародне співробітництво у боротьбі з міжнародним тероризмом.

Лекційне заняття 3. Глобалізація (2 години). Глобалізація як провідна тенденція сучасного світового розвитку. Суть та протиріччя глобалізації. Концепція «воріт в глобальний світ».

Лекційне заняття 4. Фрагментація міжнародних відносин (2 години). Фрагментація як результат глобалізації. Загальні тенденції фрагментації міжнародних відносин.

Змістовий модуль II.

Лекційне заняття 5. Тенденція до зміни у змісті загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки. (2 години). Ключові аспекти змін у змісті загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки. Нові загрози безпек. Зміна ролі держав у забезпеченні національної безпеки в умовах глобалізації. Проблеми регіональної безпеки.

Лекційне заняття 6. Гібридна війна як новітній конфлікт і як форма глобального протистояння (2 години). Концептуальні засади гібридної війни. Ознаки гібридної війни в різних сферах буття. Гібридна війна як протистояння існуючому світовому порядку.

Лекційне заняття 7. Інформатизація міжнародних відносин. (2 години). Інформатизація як новітня детермінанта міжнародних відносин. Інформаційні ресурси як стратегічна категорія міжнародних відносин. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційних відносин

Лекційне заняття 8. Тенденція до інтеграції та дезінтеграції міжнародних відносин (2 години). Інтеграція - пріоритетний напрямок формування нового світового порядку. Основні прояви дезінтеграції. Одночасність процесу інтеграції та дезінтеграції в сучасних міжнародних відносинах.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Метод навчання, що застосовуються при вивченні дисципліни «Сучасні тенденції міжнародних відносин». Метод навчання — взаємопов'язана діяльність викладача та студентів, спрямована на засвоєння студентами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток. У вузькому значенні метод навчання є способом керівництва пізнавальною діяльністю студентів, що має виконувати три функції: навчаючу, виховну і розвиваючу. Складовою методу навчання є прийом навчання. Прийом навчання — сукупність конкретних навчальних ситуацій, що сприяють досягненню проміжної (допоміжної) мети конкретного методу. Чим багатший арсенал прийомів у структурі методу, тим він повноцінніший та ефективніший.

Методи навчання класифікують на: методи готових знань (студенти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) і дослідницький метод (передбачає активну самостійну роботу студентів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків), який найбільш повно реалізується в умовах проблемного навчання. При вивченні дисципліни студенти на лекціях використовують в основному метод готових знань, тоді як на семінарських – дослідницький метод. Саме останній дозволяє закріпити, узагальнити і систематизувати отримані знання.

Залежно від походження інформації виділяють: словесні, наочні та практичні методи; від мети: методи здобуття нових знань, метод формування умінь і навичок, метод застосування знань на практиці, методи творчої діяльності, методи закріплення знань, умінь і навичок, методи перевірки і оцінювання знань, умінь і навичок. На лекціях та семінарах ми використовуємо презентації, адже унаочнення матеріалу покращує рівень сприйняття. Також використовуються і всі інші методи.

ТЕМИ ТА ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (орієнтовний розподіл навчального часу)

Змістовий модуль I

Тема 1. Багатополлярність світу (2 години).

1. Теоретичні передумови розуміння сучасної багатополлярності.
2. Варіанти переходу до багатополярного світу.
3. Багатополярна геополітична організація світу.
4. Україна в сучасному полярному просторі.

Індивідуальні творчі завдання

1. Реферативне повідомлення відповідно до Теми1 навчального курсу з використанням від 3 до 5 джерел.
2. Політінформація – інформація про поточну міжнародну подію чи явище /аналіз та виокремлення основних тенденцій розвитку/ з використанням зарубіжних та вітчизняних джерел інформації /3-5 джерел/.
3. Опрацювання першоджерела (поточний міжнародний документ - передумови прийняття, суть, оцінка)

Рекомендована література

1. Гольцов А.Г. Багатополярна геополітична організація світу: проблеми і тенденції формування. – Наукові праці МАУП. – 2013. - Випуск 3(38). - С. 30—35.
2. Кононенко Сергій. Теоретичні передумови розуміння сучасної багатополлярності. – Політичний менеджмент. – 2013. – №59. - С.145-153.
3. Особливості розвитку сучасної геополітичної ситуації в світі. Роль України та її місце у світових і регіональних процесах. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/osoblivosti_rozvitku/
4. Халіна О. В. Становлення багатополлярності як альтернативи однополярній моделі світу в умовах формування нових центрів впливу.- БІЗНЕСІНФОРМ № 5, '2019.- С.8-13

Тема 2. Міжнародний тероризм (2 години).

1. Міжнародний тероризм: поняття, сутність, характеристика.
2. Основні види терористичних актів: історія і сьогодення
3. Глобальний тероризм: методичні підходи до вивчення
4. Роль і місце України в боротьбі з міжнародним тероризмом.

Індивідуальні творчі завдання

1. Реферативне повідомлення відповідно до Теми 2 навчального курсу з використанням від 3 до 5 джерел.
2. Політінформація – інформація про поточну міжнародну подію чи явище /аналіз та виокремлення основних тенденцій розвитку/ з використанням зарубіжних та вітчизняних джерел інформації /3-5 джерел/.
3. Опрацювання першоджерела (поточний міжнародний документ - передумови прийняття, суть, оцінка)

Рекомендована література

1. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. доповідь / О.О. Резнікова, А.О. Місюра, С.В.Дрьомов, К.Є.Войтовський; за заг. ред. О.О. Резнікової. – К.; НІСД, 2017. – 102 с.
2. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. – Навчальний посібник. – Київ: ННПСК КНУВС, 2009. – 72с.
3. Міжнародний тероризм: загрози для України. Аналітична записка. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-04/mizhnar_teror-17f29.pdf

Тема 3. Глобалізація (2 години).

1. Глобалізація вищої освіти: тенденції і прояви.
2. Вплив глобалізації на функціонування національної держави.
3. ТНК.
4. Глобальні міста.
5. Україна в глобалізаційних процесах.

Індивідуальні творчі завдання

1. Реферативне повідомлення відповідно до Тем 3 навчального курсу з використанням від 3 до 5 джерел.
2. Політінформація – інформація про поточну міжнародну подію чи явище /аналіз та виокремлення основних тенденцій розвитку/ з використанням зарубіжних та вітчизняних джерел інформації /3-5 джерел/.
3. Опрацювання першоджерела (поточний міжнародний документ - передумови прийняття, суть, оцінка)

Рекомендована література

1. Болгарова Н. К., Паневник Т. М. Транснаціональні корпорації в аспекті розвитку глобалізаційних процесів. - Ефективна економіка - № 1, 2011. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=445>
2. Дзюндзюк В.Б. Зміна ролі держави в умовах глобалізації.- Актуальні проблеми державного управління. - № 2(40).- 2011. – с.11- 18.
3. Довганик Н. М., Чалюк Ю. О. Концепція глобальної освіти в історичній ретроспективі / // Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. - 2018. - Вип. 1. - С. 22-29. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/irtpa_2018_1_4
4. Ковальова Г.П. Даніл'ян В.О. Україна у світових глобалізаційних процесах : виклики і відповіді. - Науковий вісник ХНПУ. Серія «Філософія». –2015. – Вип.45 (частина І). – С.230-240.
5. Кресіна Ірина. Суверенні держави перед викликами глобалізації: аналіз сучасних концепцій. URL: file:///D:/Programs/167448-368892-1-PB.pdf
6. Нагорняк Т. Л. Міста як бренди за умов глобалізації. - Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - 2012. – С.40-43.

7. Прушківська Е.В., Шевченко Ю.О., Сутність глобалізації та її особливості в посткризовий період. - Вісник Запорізького національного університету. - №3(15). - 2012. – С.131-140.
8. Скавронська Ірина. Світові та глобальні міста: подібності та відмінності. – Економіка. - № 4 (130). – 2014. – С.61-65.

Тема 4. Фрагментація міжнародних відносин (2 години).

1. Фрагментація світового порядку.
2. Фрагментація зовнішньої політики.
3. Фрагментація безпекового простору Європейського континенту.
4. Політика Кремля - фрагментація України.

Індивідуальні творчі завдання

1. Реферативне повідомлення відповідно до Тем 4 навчального курсу з використанням від 3 до 5 джерел.
2. Політінформація – інформація про поточну міжнародну подію чи явище /аналіз та виокремлення основних тенденцій розвитку/ з використанням зарубіжних та вітчизняних джерел інформації /3-5 джерел/.
3. Опрацювання першоджерела (поточний міжнародний документ - передумови прийняття, суть, оцінка)

Рекомендована література

1. Антонюк Л., Черкас Н. Фрагментація та мережевізація – ключові чинники лідерства Китаю у глобальній торгівлі. URL: https://www.researchgate.net/publication/337859020_FRAGMENTACIA_TA_MEREZEVIZACIA_-KLUCOVI_CINNIKI_LIDERSTVA_KITAU_U_GLOBALNIJ_TORGIVLI
2. Бурьян М. С., Ткаченко К. А. Генрі Кіссинджер і проблема розбудови «нового світового порядку» Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 16 (275), 2013. – С.5-12.
3. CLARK I. Globalization and fragmentation: International relations in the twentieth century. – N.Y. etc.: Oxford univ. press, 1997. – X, 220 p. – Bibliogr.: p.203-213.
4. Зовнішня політика у постбіполярному світі (Аналіз. Проблеми. Прогнози): Монографія / Наукова редакція д.і.н., проф. С.С.Трояна. – К., 2014. – 189с.
5. Олійник О.М. Поняття «регіоналізація» та «локалізація»: загальне та відмінне. - Гуманітарний вісник ЗДІА. – Випуск 36. -2009.- С.180-190.
6. Перепелиця Григорій. Ідеологія «русского міра» як загроза безпеці світу та Україні (миру, безпеці, демократії та процвітанню). URL: http://r-studies.org/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=81655&lang=ukr

7. Перепелиця Г.М. Україна-Росія: війна в умовах співіснування. -К.: Стилос, 2015.- 880с.
8. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС / В.Сіденко (керівник проекту) та ін. – Київ: Заповіт, 2018. – 214с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_pereformatuvannia_i_evropeiskoi_intehratsii.pdf

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО МОДУЛЯ 1.

1. Багатополярність світу. Від біполярності до поліцентризму. Багатополярність як нова геополітична модель світу. Основні характеристики багатополярності світу. Теоретичні передумови розуміння сучасної багатополярності. Варіанти переходу до багатополярного світу. Багатополярна геополітична організація світу. Україна в сучасному полярному просторі.

2. Міжнародний тероризм. Світовий тероризм: поняття, витоки, суть, характерні особливості. Форми і прояви тероризму. Міжнародне співробітництво у боротьбі з міжнародним тероризмом. Основні види терористичних актів: історія і сьогодення Глобальний тероризм: методичні підходи до вивчення. Роль і місце України в боротьбі з міжнародним тероризмом. Глобальний тероризм: методичні підходи до вивчення. Роль і місце України в боротьбі з міжнародним тероризмом.

3. Глобалізація. Глобалізація як провідна тенденція сучасного світового розвитку. Суть та протиріччя глобалізації. Концепція «воріт в глобальний світ». Глобалізація вищої освіти: тенденції і прояви. Вплив глобалізації на функціонування національної держави. ТНК. Глобальні міста. Україна в глобалізаційних процесах.

4. Фрагментація. Фрагментація як результат глобалізації. Загальні тенденції фрагментації міжнародних відносин. Фрагментація світового порядку. Фрагментація зовнішньої політики. Фрагментація безпекового простору Європейського континенту. Політика Російської Федерації - фрагментація України.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Тенденція до зміни у змісті загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки (2 години).

1. Проблема міжнародної безпеки за умов глобальних викликів в постбіполярний період.
2. Глобальне середовище безпеки.
3. Національна та міжнародна безпека: традиційні та нові загрози.
4. Загострення локальних конфліктів.
5. Україна у сфері дії нових безпекових загроз.

Індивідуальні творчі завдання

1. Реферативне повідомлення відповідно до Тем 5 навчального курсу з використанням від 3 до 5 джерел.
2. Політінформація – інформація про поточну міжнародну подію чи явище /аналіз та виокремлення основних тенденцій розвитку/ з використанням зарубіжних та вітчизняних джерел інформації /3-5 джерел/.
3. Опрацювання першоджерела (поточний міжнародний документ - передумови прийняття, суть, оцінка)

Рекомендована література

1. Глобальна та національна безпека: підручник за заг. ред. Г.П.Ситника. – Київ: НАДУ, 2016. – 784 с
2. Лакішик Д.М. Нові виклики і загрози для міжнародної безпеки сучасної держави. - Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 102 (Частина I), 2011. – С. 146-154.
3. Луцишин Галина. Особливості сучасних збройних конфліктів в умовах глобалізації. – Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку.- Випуск 26. – 2014. - С.128-133.
4. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова ; за ред. К. А. Кононенка. – К. : НІСД, 2013. – 56 с.
5. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України : монографія / за заг. ред. професорів С. Шергіна і В. Космини. – Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2017. – 412 с.
6. Національна безпека України в умовах глобальних викликів. URL: <https://www.ndifp.com/category/4th-ic-topica-issues-of-national-security->

and-facilitation-of-international-trade/national-security-in-the-face-of-global-challenges/

7. Потехін О. Тодоров І. Глобалізація системи безпеки. – Донецьк: ДНУ, 2011. – 248с.

Тема 6. Гібридна війна як новітній конфлікт і як форма глобального протистояння.

1. Передумови виникнення гібридних війн, їх основні елементи (Перепелиця, с. 441-445).
2. Гібридна війна як основна форма російсько-українського конфлікту (с.444-445)
 - 2.1. Передумови розвитку гібридної війни Росії проти України (с.449-...), фази та етапи гібридної війни (с.45- 452-...).
 - 2.2. Сценарії гібридної війни (с.480-...), основні складові (с. 488-499), суб'єктивні чинники в прийнятті стратегічних рішень українською стороною (с.518-528).
 - 2.3. Гібридна війна в Криму, стратегія керованого хаосу (с. 529-...)
3. Інформаційна складова російсько-української гібридної війни (с. 446-..., 455-..., 458-472), механізми впливу (с. 472-482).

Індивідуальні творчі завдання

1. Реферативне повідомлення відповідно до Тем 6 навчального курсу з використанням від 3 до 5 джерел.
2. Політінформація – інформація про поточну міжнародну подію чи явище /аналіз та виокремлення основних тенденцій розвитку/ з використанням зарубіжних та вітчизняних джерел інформації /3-5 джерел/.
3. Опрацювання першоджерела (поточний міжнародний документ - передумови прийняття, суть, оцінка)

Рекомендована література

1. Гібридна війна: український фронт: монографія. За ред. Горбуліна В.П. – К.: НІСД, 2017. – 496с.
2. Магда Є. Гібридна війна. Вжити й перемогти. – К.: Vivat, 2015. – 304 с.
3. Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. – К.: Каламар, 2017. – 268 с.
4. Magda Y. Russia's hybrid aggression: lessons for the world. -К.: Kalamar, 2018. - 284 p.
5. Офіцинський Ю. Сучасна російсько-українська війна (за матеріалами газети «The New York Times» 2013 – 2017 років). Ужгород: РІК-У, 2018. – 312 с.
6. Перепелиця Г.М. Україна-Росія: війна в умовах співіснування. - К.: Стилос, 2015.- 880с.

Тема 7. Інформатизація міжнародних відносин (2 години).

1. Зміна системи міжнародних відносин під впливом інформатизації.
2. Міжнародна інформаційна безпека.
3. Інформаційно-психологічні війни.
4. Зовнішньополітичні комунікації.
5. Україна в сучасному міжнародному інформаційному просторі.

Індивідуальні творчі завдання

1. Реферативне повідомлення відповідно до Тем 7 навчального курсу з використанням від 3 до 5 джерел.
2. Політінформація – інформація про поточну міжнародну подію чи явище /аналіз та виокремлення основних тенденцій розвитку/ з використанням зарубіжних та вітчизняних джерел інформації /3-5 джерел/.
3. Опрацювання першоджерела (поточний міжнародний документ - передумови прийняття, суть, оцінка)

Рекомендована література

1. Бжежинський Збігнєв. Велика шахівниця. - Львів—Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2000.- 236с.
2. Воробйова І.В. Інформаційно-психологічна зброя як самостійний засіб ведення інформаційно-психологічної війни. - Системи озброєння і військова техніка, 2010, № 1(21). -С.141-144.
3. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 356 с.
4. Історія інформаційно-психологічного протистояння : підруч. за заг. ред Є.Д.Скулиша. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. – 212 с.
5. Перепелиця Г.М. Україна-Росія: війна в умовах співіснування. - К.: Стилос, 2015.- 880с.
6. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. - К.: Вадекс, 2019. - 442 с.

Тема 8. Тенденція до інтеграції та дезінтеграції міжнародних відносин (2 години).

1. Роль інтеграційних та дезінтеграційних процесів у сучасному світі.
2. Геополітичні стратегії інтеграції.
3. Інтеграція і дезінтеграція в сучасній глобальній економіці.
4. Причини сучасних дезінтеграційних процесів: досвід ЄС. Суперечливі наслідки дезінтеграції.
5. Україна в сучасних інтеграційних та дезінтеграційних процесах.

Індивідуальні творчі завдання

1. Реферативне повідомлення відповідно до Теми 8 навчального курсу з використанням від 3 до 5 джерел.
2. Політінформація – інформація про поточну міжнародну подію чи явище /аналіз та виокремлення основних тенденцій розвитку/ з використанням зарубіжних та вітчизняних джерел інформації /3-5 джерел/.
3. Опрацювання першоджерела (поточний міжнародний документ - передумови прийняття, суть, оцінка)

Рекомендована література

1. Безрукова Н. В. Інтеграція і дезінтеграція в сучасній глобальній економіці. -БІЗНЕСІНФОРМ. - № 7. – 2017. – С.31-35.
2. Вінник В. В. Участь України в європейських інтеграційних процесах: тенденції та перспективи. - Ефективна економіка № 5, 2012.- URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1164>
3. Даниленко Л. І. Перспективи та виклики євроінтеграційних процесів для України: навч.-метод. матеріали / Л. І. Даниленко, І. В. Поліщук. – К.: НАДУ, 2013. – 132 с.
4. Dovgal Georgiy. Causes of modern disintegration processes: EU experience. - Вісник харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. - Випуск 7. – 2018. – с.35-40.
5. Заболотна М.Ф. Роль інтеграційних та дезінтеграційних процесів у сучасному світі. - Грані. Політологія. - № 10/1 (126). – 2015. – С.27-31.
6. Задоя А.О., Боцула А.П. Міжнародні інтеграційні та дезінтеграційні процеси: суперечливі наслідки. -Академічний огляд. - 2017. - № 1 (46). – С.92-98.

7. Криворотько І.О. Перспективи України в міжнародних інтеграційних процесах. - Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 113 (Частина II), 2013. – С. 120-125.
8. Кухарська Н.О. Україна в сучасних інтеграційних процесах: Навчальний посібник. – Одеса: «Атлант ВОІ СОІУ», 2015. – 186 с.
9. Сіденко В.Р. Кризові процеси у розвитку інтеграції в ЄС: витоки та перспективи.- Економіка і прогнозування. 2017, № 1. -С. 7-34.
10. Філософія інтеграції: Монографія. За заг. ред. В.Д.Бондаренка, Ф.Г.Ващука. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 544 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; Вип. 18).

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО МОДУЛЯ 2.

1. Тенденція до зміни у змісті загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки. Ключові аспекти змін у змісті загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки. Нові загрози безпеки. Зміна ролі держав у забезпеченні національної безпеки в умовах глобалізації. Проблеми регіональної безпеки. Проблема міжнародної безпеки за умов глобальних викликів в постбіполярний період. Глобальне середовище безпеки. Національна та міжнародна безпека: традиційні та нові загрози. Загострення локальних конфліктів. Україна у сфері дії нових безпекових загроз.

2. Гібридна війна як новітній конфлікт і як форма глобального протистояння. Концептуальні засади гібридної війни. Ознаки гібридної війни в різних сферах буття. Гібридна війна як протистояння існуючому світовому порядку. Передумови виникнення гібридних війн, їх основні елементи. Гібридна війна як основна форма російсько-українського конфлікту. Передумови розвитку гібридної війни Росії проти України, фази та етапи гібридної війни. Сценарії гібридної війни, основні складові, суб'єктивні чинники в прийнятті стратегічних рішень українською стороною. Гібридна війна в Криму, стратегія керованого хаосу. Інформаційна складова російсько-української гібридної війни механізми впливу.

3. Інформатизація міжнародних відносин. Інформатизація як новітня детермінанта міжнародних відносин. Інформаційні ресурси як стратегічна категорія міжнародних відносин. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційних відносин. Зміна системи міжнародних відносин під впливом інформатизації. Міжнародна інформаційна безпека. Інформаційно-психологічні війни. Зовнішньополітичні комунікації. Україна в сучасному міжнародному інформаційному просторі.

4. Тенденція до інтеграції та дезінтеграції міжнародних відносин. Інтеграція - пріоритетний напрямок формування нового світового порядку. Основні прояви дезінтеграції. Одночасність процесу інтеграції та дезінтеграції в сучасних міжнародних відносинах. Роль інтеграційних та дезінтеграційних процесів у сучасному світі. Геополітичні стратегії інтеграції. Інтеграція і дезінтеграція в сучасній глобальній економіці. Причини сучасних дезінтеграційних процесів: досвід ЄС. Суперечливі наслідки дезінтеграції. Україна в сучасних інтеграційних та дезінтеграційних процесах.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»

Критерії національної оцінки знань студентів

Оцінка «Відмінно» виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка «Добре» виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка «Задовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка «Незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

За місцем, яке посідає контроль у навчальному процесі, розрізняють попередній (вхідний), поточний, рубіжний і підсумковий контроль.

Попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань студентів) застосовується як передумова для успішного планування і керівництва навчальним процесом. Він дає змогу визначити наявний рівень знань дня використання їх викладачем як орієнтування у

складності матеріалу. Попередній контроль у вигляді перевірки і оцінки залишкових знань проводять також через деякий час після підсумкового іспиту з певної дисципліни як з метою оцінки міцності знань, так і з метою визначення рівня знань з забезпечуючих предметів для визначення можливості сприйняття нових навчальних дисциплін.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі;
- виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку;
- стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Головне завдання поточного контролю - допомогти студентам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати усі навчальні предмети. Поточний контроль - це продовження навчальної діяльності педагога і педагогічного колективу, він пов'язаний з усіма видами навчальної роботи і має навчити студентів готуватись до перевірки з першого дня занять і кожного дня, а не наприкінці семестру або навчального року. Разом з тим поточний контроль є показником роботи і педагогічного колективу. Звісно, що студенти у семестрі вивчають одночасно до десяти предметів, і не усі викладачі ставлять до них однакові вимоги.

Рубіжний (модульний) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Його завдання - сигналізувати про стан процесу навчання студентів для вжиття педагогічних заходів щодо оптимального його регулювання.

Підсумковий контроль являє собою іспит студентів з метою оцінки їх знань і навиків у відповідності до моделі спеціаліста. До підсумкового контролю належать семестрові, курсові і державні іспити, а також заліки перед іспитом. Основна мета іспитів - встановлення дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.1019 р. протокол № 7 з табл. 1.

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни **R_{дис}** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації **R_{ат}** (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи **R_{нр}** (до 70 балів):
R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}.

ВРАЗКИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ ТА ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ.

ВРАЗКИ РОЗГОРНУТИХ ЗАПИТАНЬ

1. Перехід від біполярності до поліцентризму.
2. Багатополярність як нова геополітична модель світу.
3. Основні характеристики багатополярності світу.
4. Теоретичні передумови розуміння сучасної багатополярності.
5. Варіанти переходу до багатополярного світу.
6. Багатополярна геополітична організація світу.
7. Україна в сучасному полярному просторі.
8. Світовий тероризм: поняття, витоки, суть, характерні особливості.
9. Форми і прояви тероризму.
10. Міжнародне співробітництво у боротьбі з міжнародним тероризмом.
11. Основні види терористичних актів: історія і сьогодення.
12. Глобальний тероризм: методичні підходи до вивчення.
13. Роль і місце України в боротьбі з міжнародним тероризмом.
14. Глобальний тероризм: методичні підходи до вивчення.
15. Роль і місце України в боротьбі з міжнародним тероризмом.
17. Глобалізація як провідна тенденція сучасного світового розвитку.
18. Суть та протиріччя глобалізації.
19. Концепція «воріт в глобальний світ».
20. Глобалізація вищої освіти: тенденції і прояви.
21. Вплив глобалізації на функціонування національної держави.
22. ТНК і глобалізація.
23. Глобальні міста.
24. Україна в глобалізаційних процесах.
25. Фрагментація як результат глобалізації.
26. Загальні тенденції фрагментації міжнародних відносин.
27. Фрагментація світового порядку.
28. Фрагментація зовнішньої політики.
29. Фрагментація безпекового простору Європейського континенту.
30. Політика Російської Федерації - фрагментація України.
31. Ключові аспекти змін у змісті загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки.
32. Нові загрози безпек.
33. Зміна ролі держав у забезпеченні національної безпеки в умовах глобалізації.

34. Проблеми регіональної безпеки.
35. Проблема міжнародної безпеки за умов глобальних викликів в постбіполярний період.
36. Глобальне середовище безпеки.
37. Національна та міжнародна безпека: традиційні та нові загрози.
38. Загострення локальних конфліктів.
39. Україна у сфері дії нових безпекових загроз.
40. Концептуальні засади гібридної війни.
41. Ознаки гібридної війни в різних сферах буття.
42. Гібридна війна як протистояння існуючому світовому порядку.
43. Передумови виникнення гібридних війн, їх основні елементи.
44. Гібридна війна як основна форма російсько-українського конфлікту.
45. Передумови розвитку гібридної війни Росії проти України, фази та етапи гібридної війни.
46. Сценарії гібридної війни, основні складові, суб'єктивні чинники в прийнятті стратегічних рішень українською стороною.
47. Гібридна війна в Криму, стратегія керованого хаосу.
48. Інформаційна складова російсько-української гібридної війни механізми впливу.
49. Інформатизація як новітня детермінанта міжнародних відносин.
50. Інформаційні ресурси як стратегічна категорія міжнародних відносин.
51. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційних відносин.
52. Зміна системи міжнародних відносин під впливом інформатизації.
53. Міжнародна інформаційна безпека.
54. Інформаційно-психологічні війни.
55. Зовнішньополітичні комунікації.
56. Україна в сучасному міжнародному інформаційному просторі.
57. Інтеграція - пріоритетний напрямок формування нового світового порядку.
58. Основні прояви дезінтеграції.
59. Одночасність процесу інтеграції та дезінтеграції в сучасних міжнародних відносинах.
60. Роль інтеграційних та дезінтеграційних процесів у сучасному світі.
61. Геополітичні стратегії інтеграції.
62. Інтеграція і дезінтеграція в сучасній глобальній економіці.
63. Причини сучасних дезінтеграційних процесів: досвід ЄС.
64. Суперечливі наслідки дезінтеграції.
65. Україна в сучасних інтеграційних та дезінтеграційних процесах.

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Глобалізація - це

1	Процес взаємопроникнення культур
2	Процес глобального і всезагального роззброєння
3	Процес всесвітньої економічної, політичної та культурної уніфікації та інтеграції
4	Епоха постмодернізму у міжнародних відносинах
5	Дослідження фундаментальних проблем світоустрою

Правильна відповідь: 3.

2. Вперше термін «глобалізація» запровадив:

1	Т. Левітт
2	Ежен Бюрнуфа
3	Олександр фон Гумбольдт
4	Жозеф Марі де Местра
5	Шарль Ренув'є

Правильна відповідь: 1.

3. Концепцію «галактичної мережі» запропонував:

1	Дональд Девіс
2	Біл Гейц
3	Ф.Фукуямі
4	Дж.Сорос
5	Джозеф Лікнайдер

Правильна відповідь: 5.

4.Окінавська хартія прийнята в 2000 році декларувала:

1	Боротьбу з засиллям вірусів в інтернет-мережі
2	Боротьбу з засиллям порнографії в інтернет-мережі
3	Створення глобального інформаційного суспільства
4	Боротьбу з тероризмом в інтернет-мережі
5.	Списання боргів бідним

Правильна відповідь: 3.

5.Міжурядові організації називаються наддержавними утвореннями, оскільки:

1	Їх створюють держави на постійній основі для реалізації загальних цілей
2	Формують нову модель міжнародних відносин
3	Відстоюють свої позиції в ООН
4	Здійснюють внутрішнє державне керівництво
5	Відстоюють свої позиції в НАТО

Правильна відповідь: 1.

6. Яке слово пропущене в реченні?

Всесвітня комп'ютерна мережа, що об'єднує мільйони мереж _____	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

Правильна відповідь: інтернет

7. Визначте риси гуманітарної інтервенції:

1	Є актом використання воєнної сили у міжнародних відносинах
2	Консолідує ресурси країни задля подолання корупції
3	Проводиться у вигляді збройного вторгнення
4	Здійснюється всупереч волі іншої держави
5	Сприяє поліпшенню інвестиційного клімату

Правильна відповідь: 1, 3,4.

8. Формами міжнародної діяльності держав є:

1	тактика
2	тероризм
3	дипломатія
4	війна
5	стратегія

Правильна відповідь: 3, 4,5.

9. Приведіть у відповідність тенденції міжнародних відносин з їх характерними рисами:

1) демократизація	а) зростання ролі інформації в сучасному світі
2) глобалізація	б) «балканізація планети»
3) інформатизація	в) «об'єднання Європи»
4) фрагментація	г) зростання універсальності
5) інтеграція	д) розмивання кордонів між внутрішньою і зовнішньою політикою

Правильна відповідь: 3-а, 1-д, 2-г, 4-б, 5-в

10. Встановіть відповідність між датами та подіями:

1) 1991	А) Маастрихтський договір
2) 1992	Б) Ніщський договір
3) 1997	В) Лісабонський договір
4) 2001	Г) Амстердамський договір
5) 2007	Д) розпад СРСР

Правильна відповідь: 1-Д, 2-А,3-Г,4-Б, 5-В.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»

Курсова робота є одним з перших самостійних наукових досліджень, які виконують студенти-міжнародники гуманітарно-педагогічного факультету згідно з навчальним планом. Тематика курсових робіт відповідає напрямам досліджень кафедри міжнародних відносин і суспільних наук.

Тему дослідження студент обирає самостійно із запропонованого переліку або пропонує свою. Проте тему курсової роботи обов'язково необхідно узгодити з науковим керівником. Написання курсової роботи вимагає дотримання чітких правил. При виборі теми дослідження варто уникати довгої назви (не більше дев'яти слів) чи надто складних термінів. Тема курсової роботи не повинна починатись такими словами: проблема, дослідження, деякі шляхи, деякі питання, деякі проблеми, до питання тощо.

Перш ніж визначитись з темою дослідження, необхідно ознайомитись з наявною науковою літературою, з'ясувати рівень наукового опрацювання обраної тематики. Обравши тему курсової роботи, студент опрацьовує літературу (першоджерела, монографії, посібники тощо).

Потім студент складає план дослідження і узгоджує його з науковим керівником. Курсова робота повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і містити поглиблений аналіз досліджуваної теми. Курсову роботу необхідно належно оформити і подати на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

Курсова робота, яка є плагіатом, не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, не містить елементів наукової новизни, обґрунтованих висновків, а також не має рецензії наукового керівника, до захисту не допускається. Обсяг **основного тексту** курсової роботи 30-35 сторінок комп'ютерного набору.

СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота має чітку структуру, кожен з елементів якої подається у сталому порядку та є обов'язковим.

Курсова робота складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст (план);
- вступ;
- основна частина (складається з кількох розділів, кожен з яких містить підрозділи);
- висновки;
- список використаних джерел (перелік посилань); – додатки (за необхідності).

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ СТРУКТУРНИХ ЧАСТИН КУРСОВОЇ РОБОТИ

Титульний аркуш має єдиний стандарт і містить такі дані:

- назва навчального закладу;
- назва інституту (факультету)
- назва кафедри;
- тема курсової роботи;
- номер групи, прізвище, ініціали студента;
- наукове звання, посада, прізвище та ініціали наукового керівника;
- місто і рік виконання кваліфікаційної роботи.

Зміст (план) розташовують безпосередньо після титульного аркуша, починаючи з нової сторінки. До змісту входять такі пункти: вступ, послідовно перераховані назви всіх розділів та підрозділів, висновки, список використаної літератури, додатки (якщо вони є). Навпроти кожного із пунктів проставляють номери сторінок, які містять початок вищевказаних складових частин роботи.

У вступі студент розкриває сутність і стан дослідження певної проблеми (перераховує те, що вже зроблено у висвітленні досліджуваної проблеми іншими авторами), обґрунтовує необхідність дослідження обраної теми, тобто її актуальність. Саме у вступі формулюють мету (яка тісно пов'язана з назвою дослідження) та основні завдання курсової роботи, а також вказують предмет, об'єкт і методи дослідження. Завдання мають конкретизувати основну мету курсової роботи, а їх формулювання повинно відповідати назвам основних розділів, їх послідовності. У вступі необхідно вказати на методи, якими послуговувався студент у процесі написання курсової роботи.

Структура вступу повинна бути такою:

- актуальність обраної для дослідження теми;

- мета курсової роботи;
- завдання роботи;
- об'єкт і предмет дослідження;
- огляд джерел та літератури;
- методи дослідження.

Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Основна частина дослідження складається з 3 і більше розділів та, за потреби, кількох підрозділів; розділи та підрозділи повинні бути приблизно однакового обсягу. Кожен підрозділ повинен завершуватися лаконічним підсумком. Кожний розділ повинен закінчуватись висновками до нього (2-3 абзаци). Виділяти окремим підзаголовком «Висновки до першого (другого, третього) розділу» не потрібно, можна просто виділити ці слова в тексті за допомогою напівжирного шрифту, курсиву.

В основній частині доцільно проаналізувати сучасний стан вивчення обраної теми (проблеми, ідеї тощо), її розробленість і популярність у літературних розвідках. Автор курсової роботи повинен розглянути основні концепції та підходи у вивченні теми, порівняти їх, визначивши спільне та відмінне у них. У курсовій роботі автор обґрунтовує та обстоює власну позицію, бачення обраної проблеми, вказує на можливі способи її вирішення.

У курсовій роботі при аналізі тих чи інших трактувань і положень автор повинен підтверджувати їх цитатами. Посилання на літературу в тексті подають за таким зразком: [5, с. 87], де 5 – номер джерела за списком літератури, 87 – сторінка. Посилання на декілька джерел одночасно подають таким чином: [3; 5; 7] або [3, с. 145; 5, с. 25; 7, с. 348].

Курсову роботу завершують загальними висновками. Висновки до курсової роботи можна оформити у вигляді чітких тез, що стосуються розділів роботи. У висновках наводять оцінку одержаних результатів роботи відповідно до завдань дослідження, вказаних у вступі. Висновки повинні бути стислими і ґрунтовними. Рекомендований обсяг висновків – 2-3 сторінки.

Список використаної літератури, тобто джерел, на які автор посилається в основній частині курсової роботи, подають в алфавітному порядку (не менше 25 опрацьованих джерел) після висновків, починаючи з нової сторінки. У відповідних місцях основного тексту курсової роботи мають бути посилання на джерела.

Додатки до курсової роботи роблять за потреби, якщо у роботі необхідно навести подробиці дослідження. У додатки можна вмістити додаткову інформацію (хронологічні таблиці, біографічні відомості,

порівняльні таблиці); ілюстрації (фото сторінки з рукопису міжнародного документу, фото титульної сторінки документу тощо). Варто пам'ятати, що додатки не є обов'язковим елементом курсової роботи, а їх використання без потреби може перевантажити текст роботи, знизивши якість її виконання. У додатки не можна вміщувати ту інформацію чи ілюстративні матеріали, які не містять елементів новизни і є загальновідомими. Додатки повинні відповідати змісту роботи, можуть містити оригінальне схематичне зображення змісту, діаграми тощо.

ЕТАПИ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Починаючи роботу над написанням курсової роботи, студент повинен розподілити свій час та спланувати його. Для оптимізації виконання дослідження варто скласти чіткий план роботи та графік консультацій з науковим керівником.

Як правило, дослідження обраної теми складається з п'яти етапів.

Перший етап складається з вибору теми та обґрунтування її актуальності, визначення об'єкта, предмета й мети дослідження, підготовки плану курсової роботи.

Тема наукового дослідження є складовою частиною певної проблеми. Тематику курсових робіт розробляє та затверджує кафедра української літератури.

Актуальність теми дослідження зумовлюється теоретичними й емпіричними пізнавальними завданнями дисципліни, необхідністю розширення парадигми знань про окремі літературні явища або процеси, потребою їх поглибленого вивчення, незавершеністю опрацювання окремих аспектів відповідної наукової проблеми.

Мета дослідження – це визначення автором своєї евристичної стратегії в отриманні нових знань про об'єкт та предмет дослідження, усвідомлений образ очікуваного результату, на досягнення якого спрямована діяльність дослідника. Мета спрямовує дослідницьку діяльність та визначає можливі засоби її досягнення через формування завдань дослідження.

Не можна формулювати мету як дослідження..., вивчення..., оскільки таке визначення мети вказує на засіб, але не спосіб її досягнення. Мета дослідження може бути пов'язана, зокрема, з формулюванням наукових завдань, які належить вирішити; з обґрунтуванням можливості виявлення нових ознак загального або часткового характеру, певних конкретних фактів, що аналізуються, а також структури їхньої організації; з визначенням певних теоретико-

методологічних моделей дослідження, застосування яких забезпечує вирішення обраних теоретичних і практичних наукових завдань.

Завдання дослідження – відповідно до загальної мети необхідно чітко визначити етапи наукового пошуку для її досягнення. Передусім слід сформулювати завдання, пов'язані з виявленням найсуттєвіших ознак та внутрішньої структури об'єкта і предмета дослідження. Завданнями курсової роботи з сучасних тенденцій міжнародних відносин можуть бути, зокрема, такі: виявлення сутності окремих понять, явищ, процесів, визначення параметрів та рівнів їх функціонування, принципів інтерпретації тощо. Увесь комплекс завдань – це алгоритм безпосередньої загальної моделі дослідження, зумовлений логікою етапів конкретного наукового пошуку. У курсовій роботі має бути 3 і більше завдання.

Підсумком курсової роботи є досягнення мети та реалізація завдань дослідження. Результати цього необхідно відобразити у висновках.

Об'єктом дослідження є процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію й обирається для наукового пошуку. Об'єкт дослідження – це вся сукупність зв'язків, відношень різних теоретичних аспектів міжнародних відносин, які слугують джерелом необхідної для дослідника інформації.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта і визначає тему курсового дослідження. Предметом дослідження є тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в кожній окремій курсовій роботі. В об'єкті дослідження визначена загальна сфера наукового пошуку, у предмета дослідження чітко виокремлюється явище, етап чи процес, які будуть проаналізовані у курсовій роботі. Окреслення предмета дослідження слід розуміти як виокремлення параметрів певного «ракурсу» наукового пошуку у визначенні основних компонентів характеристики об'єкта дослідження. Отже, об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове, тобто предмет дослідження є більш вузьким, ніж його об'єкт.

Другий етап передбачає визначення теоретичної основи дослідження. Перш за все курсова робота повинна базуватися на опрацюванні різноманітної наукової літератури з теми дослідження.

На другому етапі дослідження студент працює з різноманітними бібліотечними фондами, підшукуючи літературу для дослідження, тобто здійснює бібліографічний пошук.

Для складання бібліографії (список літератури, використаної у курсовій роботі) за темою наукової роботи студент використовує

фонди бібліотеки: систематичні каталоги, в яких назви творів розташовані за галузями знань; алфавітні каталоги, в яких картки розташовані в алфавітному порядку за прізвищами авторів; предметні каталоги, що містять назви творів з конкретних проблем і спеціальностей, а також різноманітні бібліографічні довідкові видання (покажчики за окремими темами і розділами), посилання в підручниках, монографіях, енциклопедичних словниках, періодичній літературі та ін. Роботу з літературою варто починати з книг, потім переходити до статей, спочатку опрацьовувати вітчизняні джерела, після цього – наукові праці зарубіжних авторів. Для підбору періодичної літератури слід звернутися до покажчиків статей, опублікованих протягом календарного року і розміщених у кінці останнього номера журналу за кожен рік видання.

На третьому етапі на основі аналізу літератури з обраної теми потрібно скласти чіткий план дослідження, обрати методи та визначити методику дослідження (як, в який спосіб проводити дослідження). Важливо відзначити, що методи дослідження обирають з урахуванням специфіки завдань, які поставив перед собою дослідник.

Четвертий етап передбачає обробку та аналіз результатів дослідження, написання курсової роботи, формулювання висновків і рекомендацій за результатами дослідження.

П'ятий етап – оформлення остаточного тексту курсової роботи і підготовка до захисту.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ КУРСОВИХ РОБІТ

Назва роботи повинна бути по можливості короткою, не носити оцінкових тверджень, відповідати обраній спеціальності та суті вирішуваної наукової проблеми, вказувати на мету дослідження і його завершеність.

Курсову роботу виконують державною мовою.

При написанні роботи обов'язково посилатися на авторів і літературу, з якої запозичено матеріали або окремі результати. Використання в роботі запозиченого матеріалу без посилання на автора не допускається.

У роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати дослідження, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології. Обсяг основного тексту (тобто обсяг всієї роботи без списку використаних джерел і додатків, титульної сторінки і плану

роботи) курсової роботи становить 30-35 сторінок.

ПРАВИЛА КОМП'ЮТЕРНОГО НАБОРУ ТЕКСТУ

Курсову роботу друкують за допомогою комп'ютерного набору на білому папері формату А4 (210x297 мм). Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою. Перенесення слів у тексті не допускається.

Текст з лексичними та орфографічними помилками є неприпустимим. Текст роботи необхідно друкувати з одного боку аркуша, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 20 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Основні вимоги до комп'ютерного набору тексту реферату, курсової роботи:

- текстовий редактор – WORD;
- гарнітура шрифту – Times New Roman, вирівнювання – по ширині;
- кегель шрифту (розмір) – 14;
- кількість символів у рядку – не менше 60;
- абзац – 1,2-1,27 см;
- міжрядковий інтервал – полуторний;
- кількість рядків на сторінці – до 30;
- назви структурних частин роботи: ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ друкують великими літерами симетрично до тексту (шрифт – 14 жирний), вирівнюючи по центру;
- усі названі структурні частини роботи слід починати з нової сторінки;
- новий підрозділ друкується з тієї ж сторінки, на якій закінчився попередній, відступ між підрозділами – два полуторних інтервали;
- заголовки підрозділів друкують маленькими літерами, крім першої – великої, з абзацного відступу, шрифт – 14 жирний. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Відстань між заголовком розділу та заголовком підрозділу – два полуторних інтервали;
- використовувані в роботі списки повинні бути виконані в одному стилі по всьому тексту (наприклад, всі списки з нумерацією 1), 2) ... або всі списки з маркуванням –);
- в роботі дозволяється виділяти важливий текст таким чином: *напівжирний*, *курсив*, *напівжирний курсив* або підкреслений – але

виділення по всьому тексту повинні бути виконані в одному стилі. Не допускається виділяти частину тексту за допомогою інших шрифтів, крім Times New Roman, іншого розміру, крім 14, іншого інтервалу тощо;

– використовувані в роботі лапки мають бути одного стилю: «» Аналогічно є вимога і до стилю апострофів: ’ – однаково по всьому тексту;

– зазначаючи в тексті роботи прізвища та ініціали дослідників, необхідно дотримуватись одного стилю: Капітоненко М. Г., Требін М. П. або М. Г. Капітоненко, М. П. Требін, або М. Капітоненко, М. Требін. Між прізвищем та ініціалами (слідкуючи, щоб вони лишились в один рядок) необхідно використовувати нерозривний пробіл (стандартне сполучення клавіш «Shift – Ctrl – Пробіл»);

– не допускається розташування заголовку підрозділу внизу сторінки, якщо під ним не вміщується щонайменше два рядки – у такому разі назву підрозділу разом із текстом переносять на наступну сторінку;

– не можна починати абзац внизу сторінки, якщо на ній поміститься тільки один рядок з нього – в такому разі слід переносити весь абзац на наступну сторінку. Аналогічно не можна переносити один рядок з абзацу на наступну сторінку.

НУМЕРАЦІЯ

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами без знака № у правому верхньому куті. Крапка після номеру сторінки не ставиться. Нумерують всі аркуші, у тому числі додатки. На титульній сторінці номер не ставлять. Нумерацію починають з другої сторінки (на якій вміщено зміст) з цифри «2».

Зміст, вступ, висновки, список використаної літератури не мають порядкових номерів. У тексті кваліфікаційної роботи номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: 2.3. – третій підрозділ другого розділу. Потім у того ж рядка друкують заголовок підрозділу.

ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, що розміщені в додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті розміщують слово «Таблиця» із зазначенням її номера, наприклад: Таблиця 3. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують по центру сторінки симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. У разі перенесення таблиці на іншу сторінку над подальшими частинами пишуть: «Продовження табл. 3».

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті. У тексті повинна бути вказівка на таблицю, наприклад: «... основні події життя і творчості письменника наведено в таблиці 3». Таблицю розміщують таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати досліджень, на ідеях та висновках яких відбувалось вивчення теми курсової роботи. Такі посилання дають змогу відшукати використане у роботі джерело і перевірити достовірність цитування. Якщо було використано відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді у посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць з джерела, на яке зроблено посилання у роботі. Приклад: Цитата в тексті:

«До більш сучасних методик належить індекс комплексної національної могутності – комплексний індикатор сили, який бере до уваги можливості країн у сфері економіки, військових справ, науки і технологій, освіти, а також володіння природними ресурсами та вплив держави» [12, с. 218].

Відповідне подання у списку літератури:

12.Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги – XXI, 2019. 272 с.

ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Відомості про джерела і літературу, які включені до списку, необхідно подавати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням прізвищ авторів, назви праці, міста і року

видання, видавництва і кількості сторінок. Список складають в алфавітному порядку.

Зверніть увагу на такі моменти:

1. При посиланні на книгу в списку використаних джерел вказують загальну кількість сторінок. При посиланні на частину книги чи статтю в збірці вказують номери сторінок, на яких починається і закінчується стаття.

2. Якщо у літературного джерела один автор, то його прізвище вказують перед назвою, якщо два і більше – після назви. Якщо у джерела п'ять і більше авторів, після назви вказують тільки три перших прізвища з уточненням «та ін.».

3. Якщо прізвища авторів вказують перед назвою роботи, то ініціали зазначають після них (Капітоненко М. Г. Назва ...). Якщо ж спочатку вказують назву джерела, то ініціали зазначають перед прізвищем автора (Назва / М. Г. Капітоненко).

4. Обов'язково необхідно вказувати не тільки місце видання, а й видавництво. 5. Місце видання пишуть повністю (Запоріжжя, Донецьк, Львів, Чернівці, Відень тощо), за винятком столиць держав: К. (Київ), М. (Москва), Л. або СПб. (Ленінград, або Санкт-Петербург), N.Y. (Нью-Йорк), L. (Лондон), P. (Париж).

ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках після списку використаної літератури.Dodatki слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад: «Додаток А», «Додаток Б» і т. д.

Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично зліва відносно тексту сторінки. Зліва над заголовком малими літерами з першої великої друкується «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Сторінки з додатками нумерують, але їх не враховують до загального обсягу роботи, наприклад, робота може містити 22 сторінки основного тексту і 3 сторінки додатків, але обсяг курсової роботи буде 22 сторінки, а не 25.

ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсові роботи, які за висновком наукового керівника заслуговують на позитивну оцінку, рекомендують до захисту. Роботи,

які за попередньою оцінкою наукового керівника не мають підстав для позитивної оцінки, до захисту не допускають і передають студенту для подальшого доопрацювання. Захист курсової роботи відбувається на відкритому науковому семінарі. На семінарі повинні бути присутні усі студенти, які пишуть курсову роботу з дисципліни, наукові керівники курсових робіт. На захист курсових робіт також можуть бути запрошені декан факультету, завідувач кафедри, викладачі кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, куратор групи.

Кожен студент, автор курсової роботи, виголошує доповідь за основними результатами дослідження. Під час доповіді студент називає тему дослідження, розкриває її актуальність, вказує мету, завдання, об'єкт, предмет, методiku дослідження, дає загальну характеристику роботи (структура роботи: вступ, кількість розділів, висновки, додатки; повний обсяг роботи у сторінках, кількість позицій у списку використаної літератури, зокрема іноземними мовами тощо), стисло викладає основний зміст курсової роботи за розділами. Особливу увагу при цьому необхідно звернути на ту дослідницьку частину курсової роботи, яка містить власні спостереження, а також результати виконання дослідницького завдання. Виступ завершується формулюванням висновків. Обсяг тексту доповіді має відповідати 5-7 хвилинам виступу. Після доповіді присутні на семінарі можуть задати питання з теми курсової роботи доповідачеві. Відповіді студента мають бути конкретними, аргументованими і короткими. Після відповідей студента на запитання науковий керівник оголошує оцінку за виконану ним курсову роботу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Курсова робота повинна засвідчити, що студент уміє здійснювати самостійний науковий пошук, зіставляти та аналізувати певні літературні явища та проблеми.

У процесі виконання курсової роботи студент відповідно до кваліфікаційних вимог повинен виявити:

– ґрунтовні знання теорії, історії та сучасних тенденцій міжнародних відносин, які залучені до дослідження;

– вміння добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети та завдань дослідження;

– вміння робити обґрунтовані висновки та окреслювати перспективи подальших наукових розвідок в обраному для дослідження напрямку;

– вміння визначати і пояснювати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ в сучасних міжнародних відносинах.

Курсова робота оцінюється за 100-бальною шкалою. Диференціювання оцінки за національною шкалою відбувається наступним чином:

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

При визначенні оцінки за курсову роботу враховують низку важливих показників, а саме:

- актуальність обраної теми курсової роботи;
- чіткість формулювання мети і завдань дослідження;
- структура і логіка побудови змісту роботи;
- якість теоретико-методологічного аналізу проблеми;
- наявність огляду наукових джерел;
- правильність і повнота виконання поставлених завдань;
- правомірність одержаних результатів;
- змістовність зроблених узагальнень і висновків;
- дотримання чинних вимог до оформлення роботи;

- змістовність доповіді студента про основні результати дослідження;
- правильність та чіткість відповідей на запитання присутніх на захисті курсової роботи викладачів, які є членами кафедри міжнародних відносин і суспільних наук.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Багатополярність як нова геополітична модель світу.
2. Глобалізація як провідна тенденція сучасного світового розвитку.
3. Концепція «воріт в глобальний світ».
4. Міжнародне співробітництво у боротьбі з міжнародним тероризмом.
5. Світовий тероризм: витоки, суть, характерні особливості, форми і прояви.
6. Фрагментація міжнародних відносин.
7. Тенденція до зміни у змісті загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки.
8. Гібридна війна як новітній конфлікт і як форма глобального протистояння.
9. Ключові аспекти змін у змісті загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки.
10. Проблеми регіональної безпеки.
11. Гібридна війна як протистояння існуючому світовому порядку.
12. Інформатизація як новітня детермінанта міжнародних відносин.
13. Тенденції до інтеграції та дезінтеграції міжнародних відносин.
14. Україна в сучасному полярному світі.
15. Роль і місце України в боротьбі з міжнародним тероризмом.
16. Глобалізація вищої освіти: тенденції і прояви.
17. Вплив глобалізації на функціонування національної держави.
18. Україна в глобалізаційних процесах.
19. Фрагментація безпекового простору Європейського континенту.
20. Політика Кремля - фрагментація України.
21. Національна та міжнародна безпека: традиційні та нові загрози.
22. Загострення локальних конфліктів.
23. Україна у сфері дії нових безпекових загроз.
24. Гібридна війна як основна форма російсько-українського конфлікту.
25. Інформаційно-психологічні війни.
26. Україна в сучасному міжнародному інформаційному просторі.
27. Причини сучасних дезінтеграційних процесів: досвід ЄС. Суперечливі наслідки дезінтеграції.

28. Україна в сучасних інтеграційних та дезінтеграційних процесах.
29. Тенденція до змін у характері відносин між телуро- і таласократичними силами в світі після завершення «холодної війни».
30. Тенденція до закріплення нових елементів у правилах поведінки між державами в межах сучасного міжнародного порядку.
31. Тенденція до розширення складу і зростанням багатоманітності політичних акторів.
32. Спрямованість до перетворення світового міжнародного порядку в «постамериканський світ».
33. Тенденція до демократизації міжнародних відносин.
34. Тенденція до утвердження новітніх сучасних механізмів регулювання міжнародного порядку.
35. Особливості і тенденції розвитку сучасних міжнародних відносин.
36. Сучасна система міжнародних відносин.
37. Тенденції розвитку сучасних міжнародних відносин.
38. Формування зовнішньої політики України в системі сучасних міжнародних відносин.
39. Тенденції розвитку сучасного світового політичного процесу та їх вплив на формування безпекової політики України.
40. Геополітичні процеси сучасності та їх вплив на міжнародну безпеку.
41. Безпекова політика України у контексті сучасного світового політичного процесу.
42. Система міжнародної безпеки на сучасному етапі.
43. Участь України у системі міжнародної безпеки на сучасному етапі її трансформації.
44. Підходи міжнародних організацій до врегулювання кризових ситуацій.
45. Міжнародні організації у протидії гібридній агресії Російської Федерації проти України.
46. Особливості діяльності міжнародних організацій пострадянського простору та участь у них України.
47. Формування двосторонніх відносин України з державами пострадянського простору.
48. Основні тенденції в українсько-російських відносинах.
49. Українсько-російські відносини до 2014 року.
50. Зовнішньополітичні аспекти російської агресії.

51. Європейська інтеграція та євроатлантичне співробітництво України.
52. Україна в інтеграційних процесах сучасності.
53. Сутність і зміст інтеграційних процесів у світі.
54. Інтеграційні процеси сучасності та участь у них України.
55. Європейський Союз та інтеграційні процеси в Європі.
56. Європейський Союз як провідна міжнародна організація.
57. Розширення Європейського Союзу: критерії і процедура набуття членства.
58. Сучасний стан взаємовідносин України із Європейським Союзом.
59. Курс на європейську інтеграцію як зовнішньополітичний пріоритет України.
60. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.
61. Перспективи європейської інтеграції України. .
62. Основні напрями співробітництва України з Європейським Союзом.
63. Внутрішні і зовнішні фактори реалізації курсу України на європейську інтеграцію.
64. Сутність спільної зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу.
65. Правова основа, цілі, принципи та види зовнішньої політики Європейського Союзу.
66. Перспективи розвитку зовнішньополітичної доктрини Європейського Союзу
67. Співробітництво з Європейським Союзом у військовій сфері в умовах агресії Російської Федерації проти України.
68. Спільна політика безпеки та оборони Європейського Союзу.
69. Особливості співробітництва з Європейським Союзом у військовій сфері з урахуванням подій на Сході України та у Криму.
70. Організація Північноатлантичного договору як міжнародний воєнно-політичний альянс.
71. Організація Північноатлантичного договору у системі міжнародної безпеки.
72. Реакція Організації Північноатлантичного договору на окупацію Криму та російську агресію на Сході України.
73. Стратегічні пріоритети і трансформація північноатлантичного альянсу в сучасних умовах.
74. Пріоритетні напрями трансформації Північноатлантичного Альянсу.

- 75.Позиція країн Альянсу щодо російської агресії проти України.
- 76.Підготовка підрозділів Збройних Сил України за стандартами Північноатлантичного альянсу в межах програм партнерства.
- 77.Механізми співпраці України з Організацією Північноатлантичного договору в сучасних умовах.
- 78.Підготовка підрозділів Збройних Сил України за стандартами Північноатлантичного альянсу в межах програми «Партнерство заради миру».
- 79.Стан та перспективи співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору в умовах агресії Російської Федерації проти України.
- 80.Сучасний стан співпраці України з Організацією Північноатлантичного договору з урахуванням рішень Комісії Україна -НАТО.
- 81.Події Арабської весни та їх вплив на міжнародні відносини.
- 82.Вплив Німеччини на міграційну політику Європейського Союзу.
- 83.Ізраїльський вектор зовнішньої політики США на Близькому Сході.
- 84.Роль міжнародних неурядових організацій у сучасній системі міжнародних відносин.
- 85.Політична роль країн Африканського континенту на міжнародній арені.
- 86.ЄС як регіональне специфічне об'єднання держав у сучасній Європі.
- 87.Міжнародний тероризм: сучасний стан.
- 88.Роль НАТО у сучасному світі.
- 89.Імунітет держави в міжнародних економічних відносинах.
90. Цілі сталого розвитку ООН.
- 91.Соціально-політичні трансформації в сучасній Індії та їх вплив на міжнародні відносини.
- 92.Роль Польської Республіки у міжнародній діяльності на сучасному етапі.
93. Роль жінок у сучасній дипломатії.
94. Європейська інтеграція та євроатлантичне співробітництво України.
- 95.Національні інтереси України у зовнішній політиці. Головні чинники формування.
96. Неурядові організації та їх вплив на міжнародні відносини.
97. Глобалізація в сучасних міжнародних відносинах.
98. Південно-Китайське море: сучасна геополітична ситуація в

- регіоні.
99. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями.
 100. Українсько-ізраїльські відносини на сучасному етапі: тенденції розвитку.
 101. Вплив цифрової дипломатії на міжнародну безпеку.
 102. Тіньова сфера міжнародних відносин в умовах сучасної глобалізації.
 103. Зовнішня політика США на сучасному етапі /Обама, Трамп/.
 104. Основні напрями зовнішньої політики Франції на сучасному етапі.
 105. Тенденції і перспективи подальшого розширення Європейського Союзу.
 106. Європейський Союз у міжнародних відносинах.
 107. Трансформація НАТО у постбіполярну епоху.
 108. Європейська інтеграція України: здобутки та проблеми.
 109. Еволюція відносин Україна-НАТО.
 110. Особливості міжнародних відносин у Східній Азії.
 111. Китай у сучасних міжнародних відносинах.
 112. Японія в сучасних міжнародних відносинах.
 113. Історія та сутність близькосхідної проблеми. Проблеми та перспективи врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту.
 114. Сутність близькосхідної проблеми.
 115. Основні документи з питань близькосхідного врегулювання.
 116. Проблема палестинських біженців. «Стіна безпеки». Насилля та екстремістські організації. Територіальні суперечки та питання єврейських поселень. Статус Єрусалиму.
 117. Основні напрями зовнішньої політики Китаю.
 118. Корейська проблема.
 119. Японія у сучасних міжнародних відносинах.
 120. Індія і Пакистан у сучасних міжнародних відносинах.
 121. АСЕАН на сучасному етапі.
 122. Роль і місце США у сучасній системі міжнародних відносин.
 123. Досягнення і прорахунки адміністрації Д. Буша (молодшого).
 124. Основні напрями зовнішньої політики США (Б. Обама).
 125. Відносини США з Європою та Росією.
 126. Європейська інтеграція.
 127. Євроатлантична інтеграція.
 128. Стратегічне партнерство Україна–США.
 129. Гуманітарна інтервенція.

ЗАГАЛЬНИЙ СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Быков О. Н. Международные отношения: Трансформация глобальной структуры / О. Н. Быков. — М.: Наука, 2003. — 573 с.
2. Вайсс М. Международные отношения после 1945 года / Морис Вайсс. — М.: Издательский дом «Городец», 2005. — 336 с.
3. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: в 2-х кн. / П. Кальвокоресси. — М.: Международные отношения, 2000. — Книга 1. — 592 с.; Книга 2. — 464 с.
4. Коппель О.А. Пархомчук О.С. Міжнародні відносини ХХ століття. — К.: Друкарський двір Олега Федорова, 2019. — 390с.
5. Лебедева М. М. Мировая политика / М. М. Лебедева. — М.: Аспект-пресс, 2003. — 351 с.
6. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. — К.: Ліра-К, 2007. — 366 с.
7. Мировая политика и международные отношения: учеб. пособие для студ. вузов / под ред. С. А. Ланцова, В. А. Ачкасова. — СПб.: Питер, 2005.—448 с.
8. Мировая политика и международные отношения в 1990-е годы: взгляды американских и французских исследователей / ред. М. М. Лебедева, П. А. Цыганкова. — М.: Московский общественный научный фонд, 2001. -172 с.
9. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки): підручник / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков [та ін.]. — К.: Либідь, 1999. — 558 с.
10. Міжнародні відносини та зовнішня політика: 1980-2000 роки: підручник / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський. [та ін.]. — К.: Либідь, 2001. — 621 с.
11. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / за ред. М. З. Мальського, Ю. М. Мороза. — К.: Знання, 2010.—463 с.
12. Міжнародні відносини та світова політика. /За ред. Манжоли В.А. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. — 863с.
13. Перепелиця Г. М. Асиметрія міжнародних відносин / Г. М. Перепелиця, О. В. Заремба, Пол Д'аньєрі [та ін]; за ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного. — К.: Видавничий дім «Стилос», 2005. — 555 с.

14. Современные международные отношения и мировая политика: учебник для студ, обучающихся по спец. и направлениям «Международные отношения» и «Регионоведение» / А. В. Торкунов, И. Г. Тюлин, А. Ю. Мельвиль [и др.]; отв. ред. А. В. Торкунов. — М.: Просвещение, 2005. — 990 с.
15. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки — 2006 / за ред. О. С. Власюка. — К.: НІСД, 2006. — 576 с.
16. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / голова ред. кол. Л. В. Губерський. — Х.: Фоліо, 2013. — Т. 1 : А-Л. — 2013. — 526с.; Т. 2:М-Я. — 2013, —812 с.
17. Холліс М. Пояснення і розуміння міжнародних відносин / М. Холліс, С. Сміт. — Х.: Видавнича група "РА-Каравела", 2002. — 216 с.
18. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України: підручник / Л. Д. Чекаленко. — К.: Либідь, 2006. — 712 с.

Додаткова література

1. Гайдуков Л. Ф. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. — К.: Либідь, 2001.-
2. Говард М. Війна в європейській історії / М. Говард. — К.: Мегатайт, 2000, —413 с.
3. Головченко В. И. Политология международных отношений / В. И. Головченко, Н. Г. Зимина, Н. Н. Филатов. — Саратов: Изд-во Поволжского филиала Российского учебного центра ФЗС, 1995. — 257 с.
4. Гудби Дж. Стратегия стабильного мира. Навстречу Евроатлантическому сообществу безопасности / Дж. Гудби, П. Бувальда, Д. Тренин. — М.: Международные отношения, 2003. — 350 с.
5. Давыдов Ю. П. Норма против силы. Проблема мирорегулирования / Ю. П. Давыдов. — М.: Наука, 2002. — 170 с.
6. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці / Д. Донеллі. —Л.: Кальварія, 2004. — 280 с.
7. Дослідження світової політики: зб. наук, праць. Вип. 15 / за ред. Л. О. Лещенка, Є. Є. Камінського. — К.: Ін-т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 2001. — 340 С.
8. Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж. Б. Дюррозель. — К.: Основи, 1995. — 380 с.
9. Европейский союз на пороге XXI века / под ред. Ю. А. Борко и О. В. Буториной. — М.: УРСС, 2001. — 326 с.

10. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін / А. М. Зленко. — Х.: Фоліо, 2003. — 559 с.
11. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003)/ С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. — К.: Генеза, 2004. — 616 с.
12. Зовнішня політика України: матеріали парламентських слухань / упоряд. О. Струк, М. Бері, М. Мариній; Комітет Верховної Ради України у закордонних справах; Інститут міжнародних досліджень процесів інтеграції та глобалізації. — К.: ЦТІ «Е та Е», 2004. — 198 с.
13. Иракский кризис и становление нового мирового порядка: сборник материалов. Сентябрь 2002 - апрель 2004 / сост. С. В. Демиденко; ред. В. А. Гусейнов, С. В. Картунов. — М.: Орбита-М, 2004. — 798 с.
14. Капитонова Н. К. Приоритеты внешней политики Великобритании (1990-1997 гг.) / Н. К. Капитонова. — М.: РОССПЭН, 1999, —144 с.
15. Кисинджер Г. Дипломатия / Генри Кисинджер. — М.: Научно-изд. центр «Ладомир», 1997. — 456 с.
16. Клаузевиц К. О войне / К. Клаузевиц. — М.: Эксмо, 2007. — 862 с.
17. Кокошин А. А. Армия и политика. Советская военно-политическая и военно-стратегическая мысль / А. А. Кокошин. — М.: Международные отношения, 1995. — 443 с.
18. Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. — 2-ге вид., виправ, і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. — К., 2012, —759 с.
19. Кузик П. Націоналізм і шовінізм у міжнародних відносинах / П. Кузик. —Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. — 216 с.
20. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. — К.: Знання, 2010. — 334 с.
21. Лебек Э. Тайная история дипломатии Ватикана / Э. Лебек. — М.: Рипол Классик, 2004. — 304 с.
22. Лундестад Г. Восток, Запад, Север, Юг: основные направления международной политики. 1945-1996 / Г. Лундестад. — М.: Весь мир, 2002, —550 с.
23. Мадисон В. В. Політологія міжнародних відносин / В. В. Мадисон, В. А. Шахов. — К.: Либідь, 1997. — 340 с.

24. Международные отношения: введение в специальность: монография / О. В. Бойченко и др. — Симф.: Феникс, 2011. — 230 с.
25. Международные отношения в Центральной Азии: события и документы: учеб. пособие для студентов вузов / А.Д. Богатуров, А.С.Дундич, В.Г. Коргун и др.; отв. ред. А.Д Богатуров. — М.: Аспект Пресс, 2011. — 549 с.
26. Милюха Г.В. История международных отношений : учеб. Пособие для студ. специальности "международные экономические отношения" / Г. В. Милюха, О. А. Чичина. —Х.: Экограф, 2011. — 116 с.
27. Новітні тенденції в зовнішній політиці великих держав: матеріали всеукр. наук. конф. молодих вчених, 2 груд. 2009р. / голова ред. кол. Є. Є. Камінський. — К.: ІСЕМВ НАН України, 2009. — 84 с.
28. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ / Орлова Т.В. — К., 2013. — 677 с.
29. Примаков Е. М. Мир после 11 сентября и вторжения в Ирак / Е. М. Примаков. — Запорожье: Премьер, 2004. — 192 с.
30. Регіональна політика Європейського Союзу: навч. посіб. / Шамборовський Г.О. — К., 2011. — 187 с.
31. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки: матеріали міжнар. семінару / ред. кол. О. С. Власюк [та ін.]. — Ужгород: Ліра, 2004, — 242 с.
32. Советский Союз и венгерский кризис 1956 года. Документы / ред.-сост. Е. Д. Орехова [и др.]; вступ, статья, науч. коммент. В. Т. Середя, А. С. Стыкалина. — М.: РОССПЭН, 1998. — 863 с.
33. Сударев В. П. Взаимозависимость и конфликт интересов. США и Латинская Америка (вторая половина XX века) / В. П. Сударев. — М.: Институт Латинской Америки РАН, 2000. — 612 с.
34. Тикнер Дж. Мировая политика с гендерных позиций. Проблемы и подходы эпохи, наступившей после «холодной войны» / Дж. Тикнер; пер. с англ. Е. В. Бакалова [и др.]. — М.: Культурная революция, 2006. — 333 с.
35. Україна і світ: прагнення змін: монографія / М. Антонович, Н. Висоцька, С.Курбатов [та ін.]. — К.: Дух і літера, 2010. — 448 с.
36. Филитов А. М. Германский вопрос. От раскола к объединению / А. М. Филитов. — М.: Международные отношения, 1993. — 477 с.
37. Хрусталев М. А. Анализ международных ситуаций и политическая экспертиза. Очерки теории и методологии / А. М. Хрусталев. — М.: НОФМО, 2008. — 230 с.

38. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір: перспективи України в глобалізованому світі XXI століття / Ю. Щербак. — К.: Дух і Літера, 2003. — 578 с.

Інтернет джерела

<http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/mizhnarodni-vidnosini-v-postbipoljarnomu-sviti-osnovni/>

<http://westudents.com.ua/glavy/52307-81-ostann-roki-bpolyarnogo-svtu-krah-sistemi-sotsalзму.html>

http://stud.com.ua/75699/politologiya/krahu_bipolyarnogo_sistemi_pochat_ok_formuvannya_novoyi_sistemi_mizhnarodnih_vidnosin

<http://kushnarov-ab.com.ua/svitovij-terorizm-vihi-istoriyi/>

<http://pid.atwebpages.com/mirovaya-politika-kosov.html>

<https://adastra.org.ua/>

<https://bintel.org.ua/>

СЛОВНИК-ДОВІДНИК

Безполярний світ (*неполярний світ*) - домінування численних міжнародних акторів, що володіють значною міццю і здатні впливати на стан справ у світі, але жоден з них не домінує над іншим (Річард Хаас).

Біполярний світ – глобальний порядок, що виникає під час домінування в міжнародних відносинах двох наддержав чи суспільно-політичних систем, що різняться між собою.

Вестернізація — процес переходу особи, групи осіб чи суспільства в цілому від власної традиційної системи цінностей до системи цінностей Західної цивілізації, які базуються на верховенстві закону, домінуванні індивідуального над колективним, перевага приватної власності над общинною та прав людини над її обов'язками. У XVIII-XXI століттях вестернізація виступала синонімом модернізації і глобалізації.

«Ворота у глобальний світ» - зони високого розвитку.

Глобалізація – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

Глобалістика — міждисциплінарна галузь наукових досліджень, спрямованих на виявлення сутності, тенденцій і причин процесів глобалізації, інших глобальних процесів і проблем, пошук шляхів утвердження позитивних та подолання негативних для людини і біосфери наслідків цих процесів.

Глобальне село — соціологічний і філософський термін, яким користуються, щоб вказати на те, що сучасне людство за умов надвисоких швидкостей та інформаційних технологій живе на планеті нібито без кордонів: увесь світ стає для індивідуума настільки близьким і доступним, наче село, в якому народився та виріс. Термін уперше вжито 1962 року канадським теоретиком Маршаллом Маклуеном у творі «Галактика Гутенберга», в якому він описує, як масмедія долають бар'єри просторові та часові, уможливлуючи людям спілкуватись у небачених досі масштабах — і в цьому сенсі земна куля перетворюється на віртуальне «глобальне село» завдяки ЗМІ.

Глобальне суспільство — суспільство, яке охоплює усю земну кулю і громадянами якого є всі жителі планети Земля. Суспільства окремих країн світу на противагу до глобального суспільства називаються локальними суспільствами.

Деволуція - децентралізація влади в межах держави.

Міжнародна безпека - стан захищеності міжнародної спільноти від глобальних та регіональних загроз і викликів.

Міжнародний тероризм — здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження.

Модернізація — перехід від традиційного аграрного суспільства до світського, міського й індустріального. Переважною більшістю теоретиків розглядається як соціальний та цивілізаційний процес спрямованої трансформації суспільств, який розгортався протягом XVI-XX століть.

Мультиполярність - це розподіл влади, при якій більше чотирьох національних держав мають майже однакову кількість військового, культурного та економічного впливу.

Однополярний (однополісний) світ — це геополітична модель сучасної світової системи, що характеризується наявністю одного глобального центру сили, який визначає характер світового порядку.

Pax Americana («американський світ») — період економічної та суспільно-політичної стабільності, який склалася спочатку в Західній Півкулі, а після закінчення Другої світової війни й в усьому світі й характеризувався політичним, культурним та економічним домінуванням США.

Pax Moscovita («руській мір», Pax Moscovica, Pax Russica) — російська неоімперська геополітична доктрина епохи панування путінізму, ідеологічна доктрина, спроба орієнтації російського населення стосовно ідейних основ існування та розвитку російського суспільства через формування симбіозу сприйняття історичного минулого (в тому числі радянського) та перспективного бачення майбутнього в пошуку нової моделі ідеологічного наповнення національної ідеї нової Росії, створення стратегії геополітичного розвитку на теренах колишнього СРСР, масово- та соціально-

комунікаційна технологія впливу РФ на внутрішню політику сусідніх держав, суспільно-політична практика та еkleктична світоглядна суміш в партійному будівництві та ідеологічній, агітаційно-пропагандистській діяльності, ідеологічний концепт в російському політичному та інтелектуальному дискурсі для позначення наднаціональної і трансконтинентальної спільності, комплексна політтехнологія Кремля та геополітичний підхід для інтерпретації сучасних політичних процесів правого і лівого спектрів в одному руслі в формі еkleктичних поєднувань елементів панславизму, євразійства, російського месіанства та імперіалізму (в тому числі у вигляді неформальної імперії), ідеології російського більшовизму і крайніх націоналістичних течій російського білого антикомуністичного руху років громадянської війни в Росії в еміграції.

Pax Nipponica — («*світ по-японськи*») — концепції організації світового порядку під проводом Японії, що набула популярності наприкінці 1980-х років коли, з одного боку, біполярна система міжнародних відносин вступила у кризову фазу свого розвитку, а з іншого — економічний розвиток Японії вивів її на друге місце у світі за абсолютним обсягом ВВП і тимчасово перетворив на регіонального лідера в Східній Азії. З одного боку Японія мала ряд економічних переваг: висока конкурентоспроможність японських ТНК, провідні позиції у створенні та експорті технологій, великий обсяг інвестицій та динамічна економіка, проте з іншого боку Японія відчутно відставала від США, СРСР та країн Західної Європи за основними показниками військової могутності та політичного впливу, а також через вразливість японської економіки до фінансових ризиків.

Pax Sinica («*світ по-китайськи*») — періоди тривалого миру як усередині самого Китаю, так і в регіоні в цілому, обумовлені стабілізаційним ефектом китайської гегемонії, а саме - період пізньої династії Цинь та династії Хань у Китаї (бл.221 р. до н.е. – 220 р. н.е.), династії Тан (618-907), династії Мін (1368-1644). Геополітичні трансформації кінця 1980-х-поч. 1990-х рр. обумовили використання терміну Pax Sinica в сучасному контексті як сценарій зростання могутності КНР та перетворення її на гегемона з додатковими можливостями впливати на світовий порядок.

Pax Sovietica («*радянський світ*») - сфера впливу СРСР («країни соціалістичної співдружності»), яка в часи Холодної війни (з 1945 по 1991 рр.) протистояла сфері впливу США (Pax Americana),

підтримувалася за допомогою ядерного паритету, Ради економічної взаємодопомоги і Організації Варшавського договору.

Полярність у міжнародних відносинах — це будь-який із різних способів, якими влада розподіляється у міжнародній системі.

Таласократія (від грец. *θάλασσα* — море та грец. *κρατία* — влада, **морська могутність**) — тип цивілізації або форма сучасної держави, все економічне, політичне і культурне життя яких внаслідок браку земельних ресурсів або особливостей географічного положення, зосереджується на діяльності, так чи інакше пов'язаній з морем, морським судноплавством і контролем морських просторів, прибережних регіонів.

Телурократія (від лат. *tellūris* — суша, грец. *κρατία* — влада; влада суші, також **сухопутня могутність**) — тип цивілізації або форма сучасної держави, все економічне, політичне і культурне життя яких внаслідок географічного розташування зосереджується на діяльності, що пов'язана з сушею.

Телукратичні країни мають чітко визначені межі, територію, населення веде осілий, консервативний спосіб життя, юридичні і моральні норми є стійкими.

Яскравими представниками телурократичної, або внутрішньоконтинентальної держави, були стародавні Спарта і Рим, у нові часи — Царська Росія, а потім і СРСР

Тероризм міжнародний — здійснювані у світовому чи регіональному обширі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, убивством ні в чому невинних людей чи загрозою їхньому життю та здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної (ядерний тероризм), хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження.

Фрагментація - зворотня сторона глобалізації, яка, зокрема, проявляється в посиленні позицій націоналізму, сепаратизму і етнізму.